

Referensområden för klövviltförvaltning i södra Sverige

**Ett projekt inom programområde Skog,
Fortlöpande miljöanalys (Foma), SLU**

Kronhjort. Foto: Lars Edenius

Årsrapport 2014
Lars Edenius, Vilt, fisk & miljö, SLU, Umeå

Innehållsförteckning

1. Bakgrund
2. Mål
3. Metodbeskrivning
4. Resultat
 - 4.1 Klövviltförekomst*
 - 4.2 Betestryck*
 - 4.3 Betesskador*
 - 4.4 Höjd, RASE-träd*
5. Kunskapsförmedling
6. Fortsättningen

1. Bakgrund

2012 infördes ett nytt förvaltningssystem för älg i Sverige. Den nya ekosystembaserade, lokalt förankrade och adaptiva förvaltningsmodellen ställer nya krav på kostnadseffektiva och kvalitetssäkrade metoder för uppföljning av älgpopulationer, betestryck och betesskador. Detta inbegriper frekvens, intensitet och omfattning i inventeringsunderlaget.

Referensområden är utpekade områden där klövviltpopulationer och deras koppling till och påverkan i landskapet följs mer intensivt. Referensområden är viktiga för att utveckla metoder och skaffa sig mer kunskap om hur systemet fungerar, för utbildning, samt som demonstrationsområden. Inom ramen för Fortløpande miljöanalys (Foma) etablerades två referensområden för klövviltövervakning i södra Sverige 2012. Resultat från 2012 och 2013 års inventeringar har redovisats tidigare, se:

http://www.slu.se/Documents/externwebben/s-fak/vilt-fisk-och-miljo/Documents/Milj%c3%b6analys/%c3%85rsrapport%202012_Foma%20Vilt_referensomr%c3%a5den.pdf respektive http://www.slu.se/Documents/externwebben/s-fak/vilt-fisk-och-miljo/Documents/Milj%c3%b6analys/%c3%85rsrapport_2013_Foma_Vilt_referensomr%c3%a5den_re.pdf I den här rapporten redovisas resultat från 2014 års inventering.

2. Mål

Referensområdena syftar till att ta fram biologiska kunskaper baserat på kostnadseffektiva och kvalitetsäkrade inventeringsmetoder.

Målet med denna inventering är att ge kunskaper om:

- * förändringar i populationstäthet av klövviltarter (i främsta rummet älg, rådjur, kronhjort och dovhjort).
- * i vilken omfattning klövviltet utnyttjar sin födoresurs samt förändringar i betestrycket och skador över tiden.
- * relationerna mellan populationstäthet, tillgång på viltfoder, betesskador och betestryck
- * Hur ofta och hur länge man bör inventera.

3. Metodbeskrivning

3.1. Områden

De två referensområdena ligger i anslutning till Öster Malma i Nyköpingstrakten i Sörmland samt i Växjötrakten i Småland. Dessa områden är valda för att vi har bra lokal förankring i form av markägarekontakter och annan pågående forskning om älgpopulationernas demografi. Vidare är områdena sinsemellan mycket olika i fråga om klövvilttätheter och fodertillgång; i Öster Malma sker en omfattande utfodringsverksamhet som skapat mycket höga tätheter av klövvilt, medan Växjöområdet är

mer typiskt för sydsvenska förhållanden, men här finns genom stormen Gudrun (år 2005) stora tillgängliga fodermängder som nu håller på att växa ur optimal höjd som klövviltsmat.

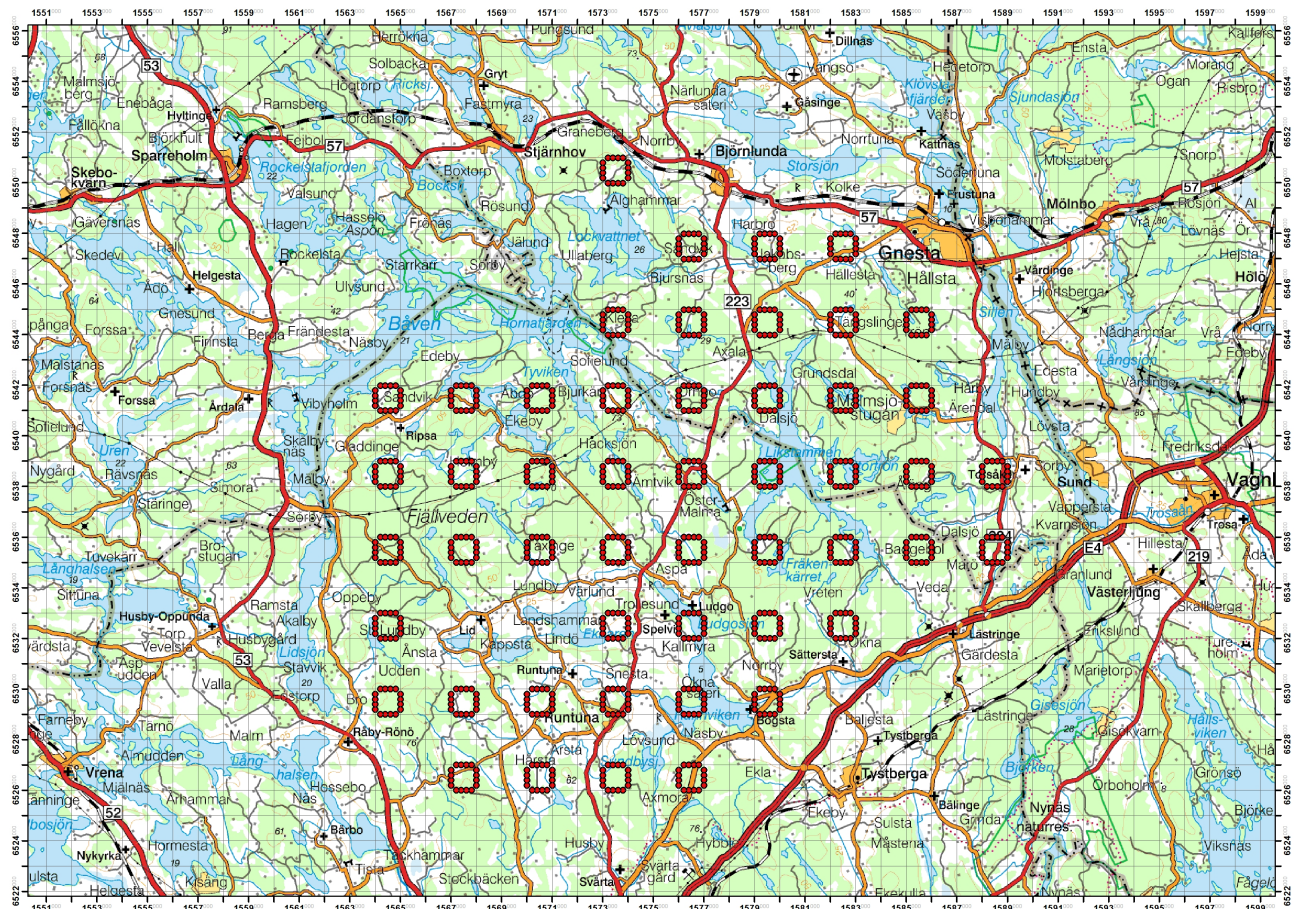

Fig. 1. Referensområdet i Öster Malma. De röda fyrkanterna representerar trakter med provytor

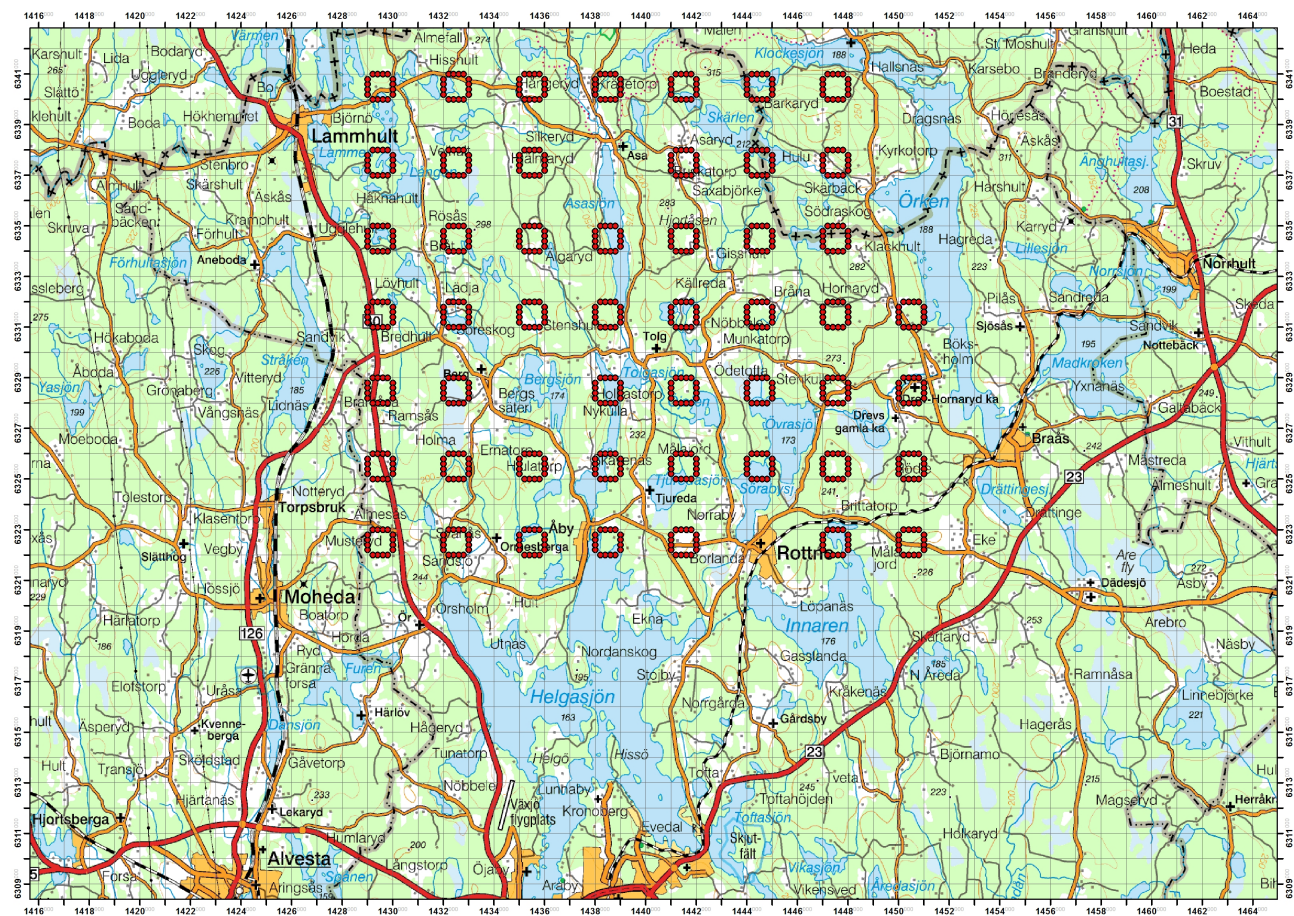

Fig. 2. Referensområdet i Växjö

Inventeringsmetodiken finns beskriven i detalj i 2012 års rapport, se http://www.slu.se/Documents/externwebben/s-fak/vilt-fisk-och-miljo/Documents/Milj%c3%b6analys/%c3%85rsrapport%202012_Foma%20Vilt_referensomr%c3%a5den.pdf. 2013 lades förekomst av gran inom höjdiintervallet 0.5-3 m till i betestrycksinventeringen. Vidare förändrades urvalet av ÄBIN-bestånd, se fjolårets rapport för mer information. Täckningsgrad av blåbär och lingon som inventerades 2013 gjordes inte det 2014.

4. Resultat 2014

4.1. Klövviltförekomst & klövvilttätheter

I likhet med spillningsinventeringarna 2012 och 2013 visade inventeringen i april 2014 att det fanns betydligt mer av kronhjort och dovhjort i Öster Malma än i Växjöområdet (figur 3 & tabell 1). Andelen inventeringsytor med färsk vinterspillning av kronhjort och dovhjort var högre i Öster Malma än i Växjöområdet medan det förhöll sig tvärtom för älg och rådjur. Omräknat till täthet så var samtliga klövviltarter vanligare i Öster Malma än i Växjöområdet (tabell 1). De aktuella täthetsmått ska dock tolkas med stor försiktighet då vi inte har några säkra mått på defikationshastighet eller spillningens depositionstid och hur dessa faktorer varierar över tiden.

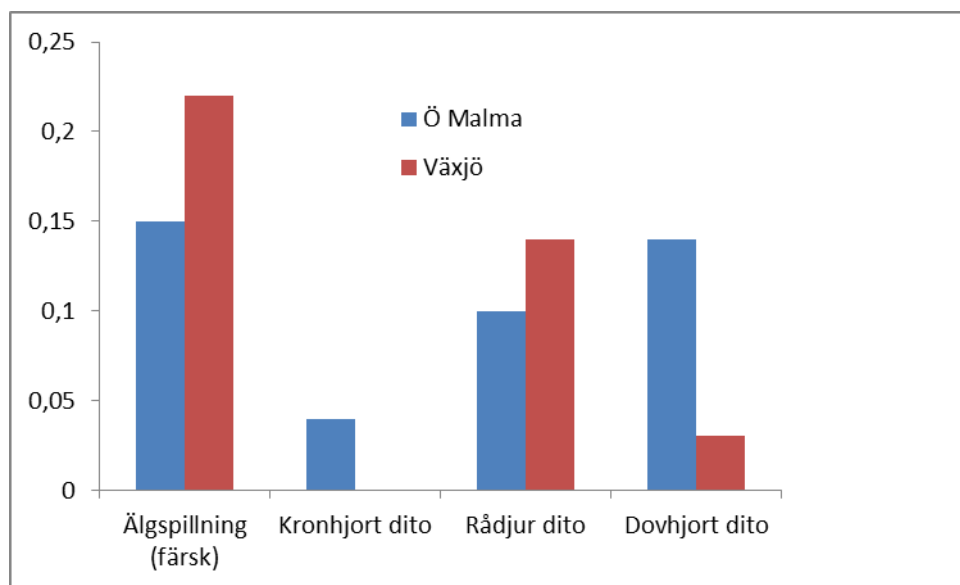

Fig. 3. Andel provtytor med förekomst av olika klövviltarter i Öster Malma & Växjö 2014

Klövviltsart	Öster Malma Antal djur per 1000 ha	Växjö Antal djur per 1000 ha
Älg (14-23) högar per dygn)	6-9	4-6
Kronhjort (10-15)	2-4	0
Rådjur (17-22)	36-46	23-30
Dovhjort (19-23)	47-57	4-5

Tabell 1. Antal spillningshögar omräknat till absoluta tätheter vid antagen depositionstid om 180 dygn

4.2. Betestryck

Betetrycket på samtliga foderträdsarter var högre i Öster Malma än i Växjöområdet, även om skillnaden i betetryck på rönn var liten (figur 4). Noteras kan det relativt höga betetrycket på ek i Öster Malma, 30%.

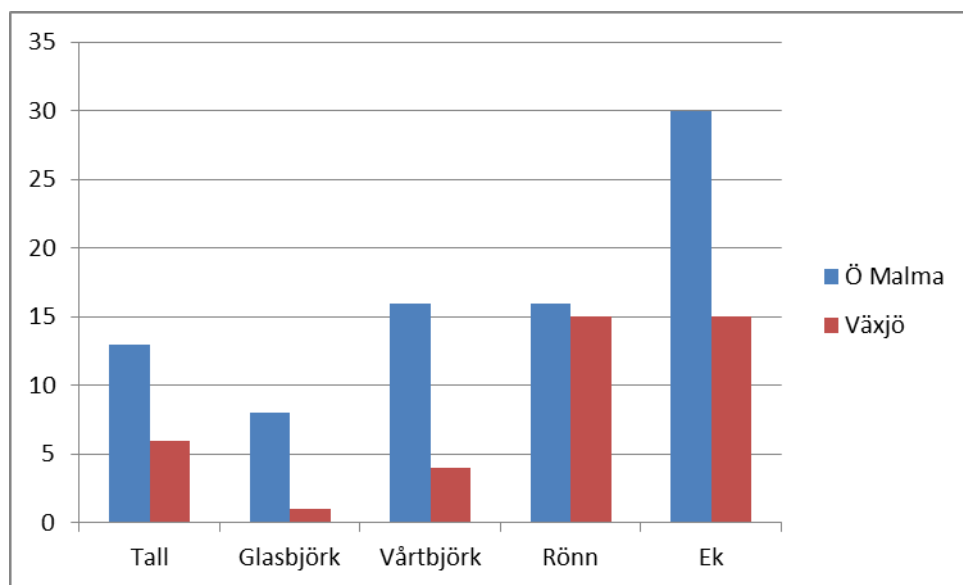

Fig. 4. Betestryck (% betade årsskott) på olika foderträd 2014

4.3. Skador

Andelen tallar med färsk betesskador var högre i Växjöområdet än i Öster Malma (figur 5). Resultaten ska dock inte övertolkas eftersom endast 20 (!) tallar hittades i ÄBIN-inventeringarna i Växjöområdet. Skadegraden på glasbjörk var högre i Öster Malma än i Växjöområdet, medan det omvända gäller för skadegraden på vårtbjörk. Skador på gran noterades i mycket liten omfattning i bägge områdena.

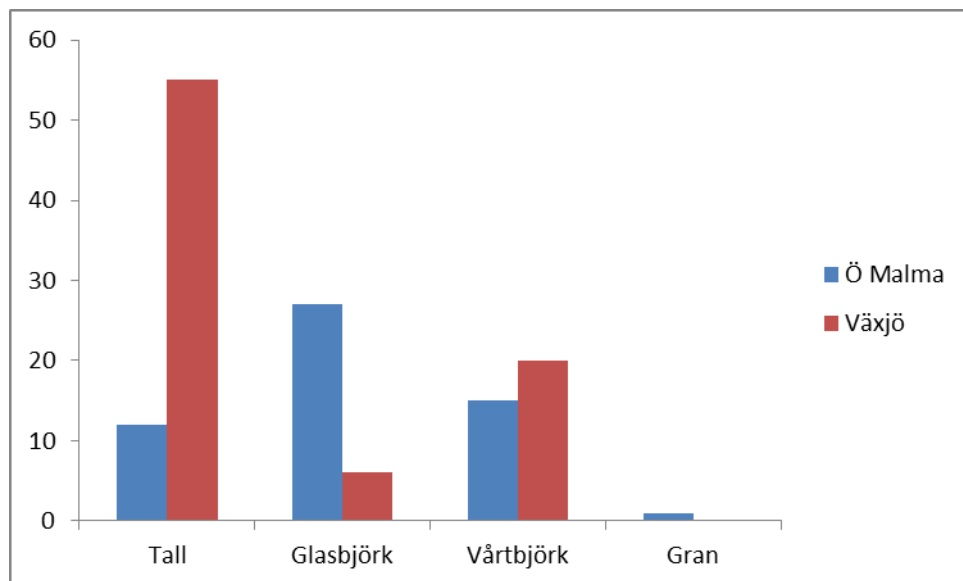

Fig. 5. Procent träd med färsk vinterbetesskador (modifierad ÄBIN-metod) 2014

4.4 Höjd hos RASE-träden

Medelhöjden hos asp, rönn, sälg och ek var högre i Växjöområdet än i Öster Malma (figur 6). Aspen och sälgen hade överlag de högsta medelhöjderna av RASE-arterna.

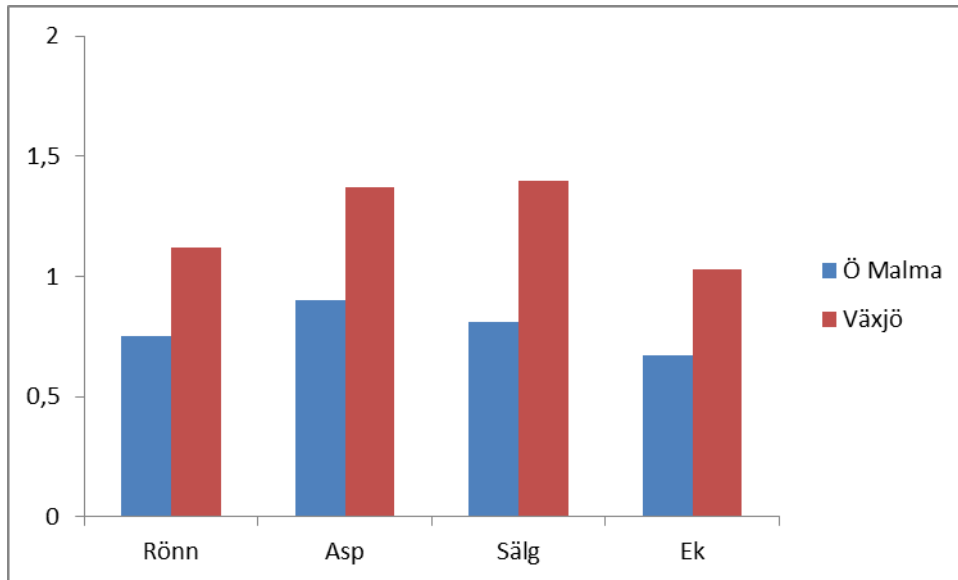

Fig. 6. Medelhöjd av rönn, asp, sälg och ek (m) i Äbin-bestånden 2014

5 Kunskapsförmedling

Resultat från projektet har presenterats för markägare, jägarorganisationer m fl. på öppna informationsmöten.

6 Fortsättningen

Projektet har nu pågått i tre år och föreslås pågå ytterligare två år för att få en sammanhängande femårig dataserie.

Tack

Följande personer medverkade i fältarbetet 2014: Sonya Juthberg, Jörgen Olsson, Alexander Hjältén, Tomas Schön, Kent Nilsson, Jimmy Pettersson, Elis Bengtsson och Lars Edenius.